

Spis treści

Wstęp.....	7
1. Po co historia medycyny?	7
2. Praktyczny aspekt historii medycyny	13
3. Medycyna w historii, czyli historia medyczna	16
I. Medycyna ludów pierwotnych	23
1. Wprowadzenie	23
2. Początki medycyny	24
3. Supranaturalizm	24
4. Zasady myśli magicznej	27
5. Paleopatologia	31
6. Empiria	32
7. Czego nauczyliśmy się od zwierząt?	33
II. Egipt	39
1. Wiara	40
2. Balsamowanie	42
3. Lecznictwo	43
III. O dziedzictwie Izraela w medycynie	51
Żydzi w Europie	79
Żydzi w Polsce	80
IV. Medycyna starożytnej Grecji	91
1. Apollo	92
2. Asklepios	93
3. Wąż Asklepiosa	94
4. Asklepiiony	97
5. Peregrynacje lekarzy	100
6. Hipokrates	104
7. Teoria humoralna	106
8. Leczenie	108
9. Corpus Hippocraticum	110
10. W kręgu medycznej myśli starogreckiej	112
11. Przysięga Hipokratesa	114
12. Czy przysięga hipokratejska jest przestarzała?	116
13. Aktualna, ale.....	118
14. Hipokrates jako filozof	119
15. Inne szkoły greckie	123

V. Rzym	135
1. Eskulap	136
2. Przenikanie medycyny greckiej na teren rzymski	137
3. Asklepiades i metodycy	138
4. Encyklopedyści	140
5. Galen (130–201)	146
VI. Christus medicus	163
VII. Średniowiecze	177
1. Medycyna bizantyńska	178
2. Medycyna arabska	180
3. Caritas christiana	186
4. Św. Benedykt i jego znaczenie dla kultury europejskiej	188
5. Szkoła salernitańska	193
6. Montpellier	197
7. Uniwersytety	198
8. Padwa	203
9. O postępowaniu lekarskim	206
10. Lecznictwo	212
11. Asceci i asceza	214
12. O średniowieczu źle czy dobrze?	216
VIII. Zarazy – epidemie	229
1. Dżuma	230
2. Trąd	240
3. Syfilis	245
IX. Święci, o których lekarz wiedzieć powinien	267
1. Święty Łukasz Ewangelista	267
2. Święci Kosma i Damian	269
3. Święta Elżbieta	270
4. Święta Hildegarda z Bingen	271
5. Niels Stensen	273
6. Święta Łucja	274
7. Święty Błażej	275
8. Święta Apolonia	275
X. O chorobach osobliwych	281
1. Choroba św. Antoniego	281
2. O kołtunie zwanym polskim	286
XI. Odrodzenie	295
1. Sillogisant non curant	296

2. A co w medycynie praktycznej?	300
XII. Rozwój anatomii	303
1. Odkrycia anatomiczne.	303
2. Stare problemy w nowej formie.	313
3. Anatomia a sztuka – wspólne drogi i rozdroża	321
XIII. Paracelsus i paracelsyzm.	337
XIV. Odkrycie krążenia krwi i początki fizjologii eksperymentalnej	347
1. W. Harvey – odkrycie krążenia	347
2. A. Haller – fizjologia eksperymentalna.	351
XV. U progu współczesnej medycyny	357
1. Nieco teorii medycyny	357
2. Zmiana sposobu myślenia.	358
3. Anatomia patologiczna	361
XVI. Początki i rozwój medycyny klinicznej.	365
1. Szkoła wiedeńska	367
2. Nowe metody diagnostyczne: opukiwanie i osłuchiwanie	369
3. Szkoła paryska	372
4. Upadek i odrodzenie szkoły wiedeńskiej	372
5. Chory w perspektywie nauczania klinicznego	375
XVII. Oświecenie	385
XVIII. O chirurgach i samej chirurgii	395
1. Chirurgia cechowa	400
2. Znaczenie anatomii	401
3. Reformator chirurgii.	403
4. Dalszy wzrost pozycji chirurgów	406
5. A co z medycyną i doktorami?	408
XIX. Początki aseptyki i antyseptyki.	413
1. Mikroskop	414
2. Chirurgia przed aseptyką	416
3. Semmelweis i jego rola w powstaniu aseptyki	417
4. Znaczenie Ludwika Pasteura	418
5. Antyseptyka.	419
XX. Początki anestezji i analgezji	429
1. Anestezja.	429
2. Analgezja.	434

XXI. Od miazmatów do bakteriologii	441
1. Cholera w Europie	442
2. Jenner i wakcynacja	444
3. W pracowni Pasteura raz jeszcze	445
4. Robert Koch	447
5. Gruźlica	447
6. Dyfteryt/błonica	449
7. Kiła	450
XXII. Doktrynerzy	457
1. Brownianizm	457
2. Brussezizm	458
3. Mesmeryzm	459
4. Homeopatia	460
5. Dywagacje na temat historii doktryn	462
6. Od prostej empirii do teorii naukowej	466
XXIII. Lekarz dziś	471
1. Lekarz jako wzór postępowania	472
2. Wzór dla lekarza	473
3. Inne cechy wymagane od lekarza	474
XXIV. Zakończenie	477
1. Podział medycyny	477
2. Sukces czy klęska?	478
3. Powrót do <i>ars medica</i>	479